

Foto: Thomas Gunnarsson

Akermadd finns på den svenska rödlistan över hotade arter och är placerad i kategorin sårbar (VU). Sedan mitten av 1900-talet har den gått kraftigt tillbaka och är numera sällsynt i hela Sverige. För att bryta den negativa utvecklingen har Naturvårdsverket låtit utarbeta ett åtgärdsprogram som har som mål att gynna åkermadd och andra arter som tidigare var vanliga ogräs i bondens åkrar.

Åkermadd tillhör familjen måreväxter. Den är en ettårig ört som är höst- eller vårgroende. Stjälken är nedliggande och sträv av nedåtrik-

tade borst, den är oftast 5–20 cm lång. Plantorna kan variera högst påtagligt i storlek beroende på jordens näringsinnehåll.

Bladen och de bladlika stipplerna sitter 4–6 tillsammans i en krans, de är sträva och lansettlika. Blommorna är fyrtaliga och sitter – omgivna av gröna högblad – i små huvuden i stjälkens topp. Blomfärgen är ljus lila med dragning åt rosa. Arten blommar huvudsakligen i juni–juli.

Det sträva fodret sitter kvar på delfrukterna och hjälper till att sprida arten eftersom det lätt fastnar på förbipasserande djur.

Rödlistan

Den svenska rödlistan upprättas av ArtDatabanken och fastställs av Naturvårdsverket. Listan uppdateras vart femte år. I rödlistan klassificeras växter och djur i olika hotkategorier beroende på hur stor risken är att arten ska försvinna ur landet.

Rödlistans kategorier:

- RE – Försvunnen
- CR – Akut hotad
- EN – Starkt hotad
- VU – Sårbar**
- NT – Missgynnad
- DD – Kunskapsbrist

Foto: Margareta Edqvist

Foto: Thomas Gunnarsson

Åkermadd

trivs på lätta jordar som ofta är kalkrika. Den växer i åkrar, trädor, trädgårdsland, hamnar, på kyrkogårdar och tippor. Den kan också hålla sig kvar i hävdade och ogödslade betesmarker, ibland har dessa marker tidigare varit åkermark. Den kan också dyka upp som gräsfröinkomling.

Åkermadd har tidigare funnits från Skåne till Svealand. På senare tid har den gått starkt tillbaka på eller försvunnit från många tidigare lokaler. I dagsläget finns aktuella fynd huvudsakligen från Skåne, Halland, Västergötland, Bohuslän samt Öland och Gotland.

Åkermadd är konkurrenssvag och kan inte hävda sig i dagens tättbevuxna åkrar med stråsäd. Åkermadd slås ut av konstgödning och ogräsbekämpning. Fröna förlorar i jorden snabbt sin grobarhet. Höstgrodda plantor har svårt att övervintra. I åkrar som hyser arten bör en kantzon undantas från ogräsbekämpning och konstgödning. Betesmarker med åkermadd bör fortsätta att hävdas som tidigare.

Åkermadd förekommer i övriga Norden främst i Danmark, där den fortfarande är vanlig på öarna och i centrala Jylland. I Norge och Finland är den tillfällig.

Om du vill läsa mer om åkermadd eller om floraövervakning kan du besöka följande hemsidor:

Svenska Botaniska Föreningen:
www.sbf.c.se

ArtDatabanken:
www.artdata.slu.se

Naturvårdsverket:
www.naturvardsverket.se

Länsstyrelserna:
www.lst.se

Floraövervakning

Sveriges miljömål slår fast att alla arter ska förekomma i livskraftiga bestånd. Att kartlägga förekomsten av hotade växter är en viktig del i arbetet med att bevara arter och biologisk mångfald.

Projekt Floraväktarna är ett nätverk av växt- och naturintresserade personer som besöker de hotade arternas växtplatser för att räkna antalet plantor, upptäcka eventuella förändringar eller andra oroande faktorer. Floraväktarnas rapporter ligger till grund för en del av miljöövervakningen

och floravårdsarbetet i landet.

Andra viktiga delar i bevarandearbetet är nätverket Natura 2000 och arbetet kring åtgärdsprogrammen.

Naturvårdsverket har gett länsstyrelserna i uppdrag att ta fram åtgärdsprogram för ett antal hotade kärlväxter som inte klarar att överleva utan särskilda åtgärder. Programmen är inte formellt bindande men syftar till att vara vägledande för arbetet med att bevara dessa arter i landet.

Natura 2000 är ett nätverk av EU:s mest

skyddsvärda naturområden. Natura 2000-områden finns i alla medlemsländer och ska hejda utrotningen av arter och livsmiljöer. Ett fyrtiotal av Sveriges kärlväxter ingår i nätverket.

Vill du veta mer om floraövervakning eller informera om någon lokal för åkermadd hör gärna av dig till margareta.edqvist@telia.com som är samordnare för Floraväktarna. Vill du diskutera kring skötsel eller åtgärder för en specifik lokal kontakta din länsstyrelse.

Svenska Botaniska Föreningen
ArtDatabanken